

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ БЯЛА СЛАТИНА

**План за действие
на община Бяла Слатина
в изпълнение на Областната стратегия за
интегриране на българските граждани от
ромски произход и други граждани в уязвимо
социално положение, живеещи в сходна с ромите
ситуация 2025-2028 г.**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият План за действие на Община Бяла Слатина е изготвен в рамките на изпълнението на на Областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация и обхваща периода 2025-2028 г. Той цели осигуряването на устойчиво и ефективно включване на тези групи в социалния, икономическия и културния живот на Общината, като се отчита тяхната специфична нужда от подкрепа и равен достъп до ресурси и възможности.

Интеграцията на уязвимите групи, включително българските граждани от ромски произход, е от основно значение за социалната стабилност и развитието на обществото. Въз основа на стратегиите и мерките, определени в Областната стратегия, община Бяла Слатина се ангажира да осигури съответстващи и адаптирани инициативи, които да водят до преодоляване на социалната изолация, повишаване на образованието и професионалната квалификация, както и увеличаване на достъпа до здравеопазване, жилища и заетост.

Този план за действие ще служи като основен инструмент за реализация на конкретни дейности и проекти, насочени към преодоляване на социалната и икономическа маргинализация на уязвимите групи в Общината. Също така, ще бъде основа за партньорства с местни и регионални организации, институциите в областта на социалните услуги, неправителствените организации и ромската общност, които ще допринесат за постигането на целите на интеграцията и социалното включване.

Планът посочва основни приоритети на местната политика в тази сфера, задачите пред местната власт и местната общност към разрешаване на потребностите на групите в риск. Той се базира на:

- ⇒ Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030);
- ⇒ Стратегията на област Враца за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030);
- ⇒ Стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за ромите за равенство, включване и участие;
- ⇒ Европейския стълб на социалните права (ЕССП), целите на Организацията на обединените нации (ООН) за устойчиво развитие до 2030 г., както и на
- ⇒ Плана за интегрирано развитие на община Бяла Слатина за периода 2021-2027г.

Стратегията на национално и регионално ниво представя визия, цели и приоритети за прилагане на интегриран подход към политиките за приобщаване и участие на ромските общности. Тя цели синергия и синхронизация между различните секторни политики, които подпомагат равнопоставеността и активното участие.

За да се постигне дългосрочната цел за равенство и намаляване на различията между ромите и другите граждани, в стратегията са включени три основни целеви области: равенство, приобщаване и участие, заедно с четири секторни цели, насочени към образованието, здравеопазването, жилищните условия и заетостта. Документът се съсредоточава и върху шест приоритетни направления: образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и култура.

Постигането на успешна интеграция на ромския етнос осигурява равни възможности на всички български граждани, насърчава тяхната активност в демократичните процеси и подпомага постигането единство в обществото.

Акцентите в Плана за действие на община Бяла Слатина са в синхрон с приоритетите, установени в Областната стратегия, като надграждат постигнатото по време на изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020). В условията на обедняване и социално изключване, особено вследствие на кризата, предизвикана от COVID-19, е необходимо да се усилят мерките за подкрепа на гражданите в уязвимо положение, включително ромските общности. Планът е съсредоточен върху дългосрочната цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и другите членове на обществото. Той е разработен като динамичен документ, който ще бъде актуализиран и адаптиран чрез редовен мониторинг, анализи и при необходимост корективни мерки, базирани на основните цели, задачи и индикатори, посочени в стратегическите документи. Основната задача на Плана е да анализира и идентифицира условията за успешно прилагане на интеграционната политика, насочена към българските граждани от ромски произход, като дейностите са адаптирани към приоритетите на

община Бяла Слатина и идентифицираните нужди на населението, отразени в стратегическите документи на Общинския съвет.

Планът за действие цели очертаване на целите и задачите за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация при населението на община Бяла Слатина. В практическата реализация на Плана за действие ще бъде прилаган интеграционният принцип на база равнопоставеност и равна отговорност, т. е. оказване на помощ не само на ромската етническа група и другите групи в неравностойно социално положение, но и на всички български граждани като цяло, които имат потребност от определена помощ и съдействие при решаването на проблеми.

В община Бяла Слатина този процес на интегриране, равнопоставеност, приобщаване и участие на ромите, както и на други граждани в уязвимо социално положение, близко до това на ромите ситуация, е непрекъснат.

Пандемията от COVID-19 засили уязвимостта на изолирани и маргинализирани ромски общности и показва спешната нужда от по-ефективен и всеобхватен политически отговор на национално, европейско ниво и най-вече на местно ниво.

Принципи на Плана:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики;
- 2) Използване на инструментите на ЕС;
- 3) Участие на регионалните и местните власти;
- 4) Участие на гражданското общество;
- 5) Политики за приобщаване;
- 6) Активно участие на ромите;
- 7) Межкултурен подход;
- 8) Равенство между половете.

Приоритети на Плана:

1. Образование
2. Здравеопазване
3. Заетост
4. Жилищни условия
5. Върховенство на закона и недискриминация
6. Култура

Главна цел на Плана:

Усъвършенстване и успешно прилагане на общинските стратегии и инициативи за насърчаване реализацията на потенциала на ромската общност на равнопоставен и неотменим елемент от обществото.

Стремех към постигане на равенство, интеграция и активно участие на уязвимите етнически групи и общности, вкл. ромите, при изпълнението на общинските политики и дейности, с цел успешно и устойчиво развитие на българското общество.

Специфични цели на Плана :

- Повишаване на качеството на образование на учениците от ромски произход и такива, живеещи в сходна ситуация (целевата група);
- Повишаване здравната култура на целевата група;
- Повишаване на професионалната квалификация;
- Намалване на безработицата сред целевата група;
- Подобряване на жилищните условия в обособените квартали/махали;
- Намалване броя на отпадналите ученици от училище;
- Включване на целевата група в изпълнението на Плана;
- Повишаване на осведомеността на целевата група относно правата и задълженията на българските граждани;
- Повишаване на толерантността между различните етноси.

Механизми за изпълнение на интеграционната политика

Изпълнението на Плана за действие е съвместна задача на органите на местната власт и държавните институции на местно ниво: община Бяла Слатина, дирекция „Социално подпомагане“ Бяла Слатина, дирекция „Бюро по труда“ - Бяла Слатина, РУ на МВР, общо практикуващи лекари, здравен медиатор, граждански организации и други. Разработват се механизми за сътрудничество и при нужда се формират интегрирани екипи.

През целия период на изпълнение на Плана се съблюдава принципът на партньорство, съчетано с включване, с местните общности и представители на целевата група.

Финансирането на изпълнението на дейностите на Плана ще се осъществява със средства от Общинския бюджет, Републиканския бюджет и средства от ЕС.

II. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В ОБЩИНА БЯЛА СЛАТИНА

По оценка на Националния статистически институт (НСИ) Бяла Слатина е средноурбанизирана община¹. Към края на 2024 г. населението на гр. Бяла Слатина по постоянен адрес наброява 12 156 души, а на общината - 23 854 души. (вж. Таблица № 1)

Таблица 1. Население на община Бяла Слатина по постоянен и настоящ адрес за периода 2016 – 2024 г.

Населени места	Години								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
гр. Бяла Слатина - постоянен адрес	13 467	13 315	13 127	13 020	12824	12551	12399	12302	12156
Гр. Бяла Слатина – настоящ адрес	12 183	12 023	11 920	11 756	11567	11353	11159	11013	10925
с. Алтимир – постоянен адрес	1 163	1 140	1 120	1 099	1082	1063	1046	1035	1010
с. Алтимир – настоящ адрес	1 150	1 119	1 102	1 087	1068	1062	1051	1044	1009
с. Буковец - постоянен адрес	159	157	147	134	129	124	120	115	111
с. Буковец - настоящ адрес	297	270	243	227	221	211	198	188	191
с. Бърдарски геран – постоянен адрес	704	687	670	657	634	620	616	608	582
с. Бърдарски геран – настоящ адрес	679	666	650	635	631	628	631	621	605
с. Бъркачево – постоянен адрес	789	796	770	762	748	740	733	725	721
с. Бъркачево – настоящ адрес	826	835	808	799	787	776	750	748	778
Враняк – постоянен адрес	372	374	365	349	356	345	355	355	349
с. Враняк – настоящ адрес	470	464	448	443	442	437	444	439	411
с. Габаре – постоянен адрес	1 098	1 072	1 061	1 057	1039	1035	1029	1027	1018
с. Габаре – настоящ адрес	1 114	1 087	1 065	1 057	1041	1035	1016	1009	1003
с. Галиче – постоянен адрес	1 795	1 752	1 722	1 700	1662	1611	1564	1548	1528
с. Галиче – настоящ адрес	1 688	1 722	1 698	1 681	1635	1584	1538	1541	1525

¹ Средно урбанизиран (междинни) общини са тези с население от 5 до 50 хил. жители в общинския център, или над 50% от населението да е в населени места с от 5 до 50 хил. жители.

с. с. Драшан – постоянен адрес	133	126	118	111	108	101	98	102	98
с. Драшан – настоящ адрес	186	178	155	144	144	136	136	145	143
с. Комарево – постоянен адрес	241	233	232	225	215	211	212	217	219
с. Комарево – настоящ адрес	287	284	273	278	264	289	277	279	278
с. Попица – постоянен адрес	1 830	1 777	1 768	1 739	1712	1684	1657	1655	1643
с. Попица – настоящ адрес	1 845	1 826	1 801	1 785	1774	1738	1732	1745	1764
с. Соколаре – постоянен адрес	538	531	523	511	502	471	460	466	453
с. Соколаре – настоящ адрес	655	643	627	621	602	569	561	557	554
с. Тлачене – постоянен адрес	374	358	348	336	331	319	311	305	303
с. Тлачене – настоящ адрес	408	392	377	363	352	349	361	371	370
с. Търнава – постоянен адрес	2 458	2 424	2 378	2 375	2337	2314	2263	2259	2236
с. Търнава – настоящ адрес	2 379	2 363	2 321	2 308	2280	2253	2240	2235	2209
с. Търнак – постоянен адрес	1 507	1 491	1 469	1 457	1446	1445	1437	1441	1427
с. Търнак – настоящ адрес	1 538	1 526	1 503	1 531	1509	1468	1456	1456	1440
Общо за общината – постоянен адрес	26 618	26 233	25 818	25 532	25125	24634	24300	24160	23854
Общо за общината – настоящ адрес	25 705	25 398	24 991	24 715	24317	23888	23550	23391	23205

Източник: <http://www.grao.bg>

Сравнителните данни в горната таблица показват неблагоприятна тенденция към намаляване броя на жителите на общината, което е обща тенденция за областта, региона и страната като цяло. (вж. фиг. № 1)

По данни на ГД ГРАО, населението на Общината по постоянен и настоящ адрес намалява, както за града, така и за селата. Към 31.12.2024 г. жителите на общината по постоянен адрес са 23 854, което е с 2 764 човека по-малко в сравнение с 2016 г., или намалението е с 10,38 %.

Населението по настоящ адрес в края на 2024 г. е 23 205 човека, което е с 2500 човека по-малко в сравнение с 2016 г, или намалението е с 9,73 %.

Фиг. № 1. Тенденции в динамиката на населението на община Бяла Слатина

По данни на Националния статистически институт (НСИ) от последното преброяване на населението и жилищния фонд в Република България (към 07.09.2021 г.) ромите остават третата по

големина етническа група в България. Като такива са се самоопределили 266 720 души или 4.4% от българските граждани.

	Лица дали отговор	Етническа група				Не се самоопределили
		Българска	Турска	Ромска	Друга	
общо за страната	6519789	5118494	508378	266720	79006	15746
област Враца	152813	137587	424	10132	444	260
Борован	4839	4605	3	95	-	10
Бяла Слатина	19876	16133	256	2699	35	52
Враца	61742	58237	46	1888	185	94
Козлодуй	18015	15591	30	1751	64	23
Криводол	7638	6269	8	1120	15	11
Мездра	17669	16389	13	591	66	22
Мизия	5692	5327	2	258	21	10
Оряхово	8566	7339	58	864	19	32
Роман	4875	4474	5	266	16	2
Хайредин	3901	3223	3	600	23	4

Първата в област Враца по брой самоопределили се роми е община Бяла Слатина. Ромското население на Общината е 2 699 души, като 256 души се определят като турци, 52 не се самоопределят, а 35 се определят с друга етническа принадлежност. Така ромският етнос се очертава втори по численост, след българския. Продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава „роми” или „цигани, да се самоопределят като българи, турци и др., което произтича от правото на преброяваното лице само да определи етническата си принадлежност.

Етнически състав

Община Бяла Слатина се характеризира със специфична етническа структура. Основните етнически групи в общината са българи, турци и роми. Преобладава населението от българската етническа група. Данните за числеността и относителния дял на етническите групи на територията на общината са според последното преброяване на населението през 2021 г.² (Вж. Таблица № 2)

Таблица № 2. Население на община Бяла Слатина по етнически признак³

	Численост	Дял (%)
Общо	19876	100,00
Българи	16133	81,17
Турци	256	1,29
Роми	2699	13,58
Други	35	0,18
Не се самоопределят	52	0,26
Неотговорили	259	1,30
Непоказани	442	2,22

Източник: Национален статистически институт

Диференцирано по селища в Общината, числеността и делът на различните етнически групи според преброяването на населението през 2021 г. е показан в Таблица № 3:

² Посочените в таблицата данни трябва да се приемат като ориентировъчни.

³ Под „непоказани“ се имат предвид лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

Таблица № 3. Численост и дял на етническите групи по населени места в Общината

Населено място	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Не показани	Общо
Община Бяла Слатина	16 133	256	2 699	35	52	259	442	19 876
с.Алтимир	689	4	213	9			17	932
с.Буковец	145				8	4		157
с.Бърдарски геран	556		2	1			5	564
с.Бъркачево	574		1		1	1	27	604
гр. Бяла Слатина	7 554	169	1 182	16	18	75	234	9 248
с.Враняк	330		2		1	1	2	336
с.Габаре	737		127	1	2	8	14	889
с.Галиче	1125	16	165		1	6	36	1 349
с.Драшан	125							125
с.Комарево	149		41		3	4	4	201
с.Попица	1 304	52	97	2	10	10	24	1 499
с.Соколаре	460			2			3	465
с.Тлачене	263		6		1		2	272
с.Търнава	1379	7	609	3	5	20	35	2 058
с.Търнак	743	8	254	1	2	130	39	1 177

Според данните от последното преброяване на населението в Република България през 2021 г., 81,17% от населението на община Бяла Слатина е било съставено от българската етническа група, 1.29% от турската, 13,58% от ромската етническа група.

Във всички села е преобладавала българската етническа общност – с. Алтимир – 73,93%, с. Буковец – 92,36%, с. Бърдарски геран – 98,58%, с. Бъркачево – 95,03%, с. Драшан – 100 %, с. Габаре – 82,90%, с. Комарево – 74,13%, с. Соколаре – 98,92%, с. Враняк – 98,21%, с. Галиче – 83,40%, с. Попица – 86,99%, с. Търнава – 67,01%, с. Тлачене – 96,69%, с. Търнак – 63,13%.

В общинския център - гр. Бяла Слатина с българската етническа общност са се идентифицирали 81,68% от хората. Делът на турската етническа общност в Общината е много малък, за с. Попица е 3,47%, за гр. Бяла Слатина е 1,83%, и по-нисък в останалите селища на Общината.

С по-висок относителен дял на самоопределилите се към ромската етническа група са село Търнава (29.59%), с. Търнак (21,58%) с. Алтимир (22,85 %). В общинския център делът на лицата, самоопределили се към ромската етническа група е 12,78%.

Процентът на другите етноси в Общината е 0,18% на тези, които не се самоопределят – 0,26% на неотговорилите на този въпрос – 1,30% непоказани – 2,22% (Фигура № 2).

Трябва да се отбележи, че етническата структура на населението е динамична и през последните години е претърпяла известна промяна, но по предварителни наблюдения на населението в общинския център и в почти всички села на Общината, основните пропорции между етническите групи са запазени.

От това става ясно, че икономическото, социалното и културното развитие на община Бяла Слатина през периода 2025 – 2028 г. ще се осъществява в мултикултурна етническа среда, в която българите ще са преобладаващата част от населението, като делът на представителите на турската, ромската и други етноси население ще е в границите на около 1/3 от общия брой на населението (Вж. Фиг. № 2).

Фиг.№ 2. Съотношение между етническите групи в Община Бяла Слатина

Следва да се отбележи, че през последните години е налице намаляване на населението от всички представени етнически групи в община Бяла Слатина, което се дължи на неблагоприятните демографски процеси и трудовата миграция на това население извън територията на Общината, областта и страната.

В Общината не съществуват междуетнически противоречия и напрежение, хората от различен етнос и вероизповедание съжителстват мирно и с взаимно уважение към вярата, религиозните и културни различия на другите етноси.

Важно е да се отбележи, че през последните години община Бяла Слатина наблюдава тенденция на намаляване на населението от всички присъстващи етнически групи. Това намаление е резултат на неблагоприятни демографски процеси и значителна трудова миграция на местното население извън границите на Общината, областта и страната.

В общината не се наблюдават междуетнически конфликти или напрежение, а хората от различни етноси и вероизповедания живеят в дух на взаимно уважение към религиозните и културни особености на другите

Приоритет 1. „Образование”

Анализ на ситуацията в сферата на предучилищното образование:

Мрежата от детски градини в община Бяла Слатина е представена от 5 основни и 8 допълнителни бази, като в селата Буковец, Комарево, Враняк, Бърдарски геран и Драшан липсват детски заведения, но децата са обхванати в допълнителните бази на детските градини в с. Соколаре, с. Бъркачево и с. Тлачене.

Наблюдава се увеличаване на броя на обхванатите деца, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка като резултат на системна и целенасочена работа с родителите от страна на община Бяла Слатина, работещите в детските градини и успешно партньорство с НПО в изпълнение на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Броят на обхванатите деца от 4 до 6 г. през учебната 2024/2025г. е 512 деца, които подлежат на задължително предучилищно образование.

Задължителното предучилищно образование в Община Бяла Слатина се осъществява в детските градини при условията и по реда на държавния образователен стандарт за предучилищното образование, на държавния образователен стандарт за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие.

Предучилищната подготовка се осъществява при целодневна, полудневна, почасова и самостоятелна организация, съгласно действащата нормативна уредба. Предпочитана форма от болшинството от родители е целодневната.

С оглед осигуряване на равен достъп до предучилищно образование децата от детските градини не заплащат такси.

Работа с родители от ромски произход:

Детските градини в община Бяла Слатина прилагат различни подходи и методи на работа с оглед специфичните особености на ромската общност по места:

В ДГ „Незабравка“ родителите участват в различни проекти: „Играем, учим и творим на двора“ по НП „За чиста околна среда“; проект „Подвижни игри с ортопъзели“ по НП „Хубаво е в детската градина и др.

В ДГ „Червена шапчица“ се провеждат родителски информационни срещи и тренинги за подобряване на родителството по отношение на физическото и психическо здраве. В началото на учебната година е проведена анкета с родителите „Детската градина – място за щастливи деца“, с цел разбиране на очакванията на родителите от работата на детската градина, за да се синхронизират мнения.

Изградена е подкрепяща, приемна, безопасна, мултикултурна, интерактивна среда, в която децата да се чувстват добре и с която родителите са добре запознати. Проведени са игри за запознанства и игри за приобщаване, под надслов „Заедно можем“. С помощта на презентационни материали родителите са запознати с други култури и техните обичаи.

ДГ „Детелина“ е на мнение, че работата с родители от ромски произход в детска градина изисква внимателен и уважителен подход, който отчита специфичните културни, социални и икономически характеристики на ромските семейства. Много родители от ромски произход предпочитат личния контакт, така че срещите „лице в лице“ могат да бъдат по-ефективни от телефонни разговори или писмени съобщения. Безплатното хранене в детската градина също е значителен стимул за редовно посещение.

В ДГ „Детелина“, допълнителна база с.Търнак се организират събития, в които родителите могат да участват, като например празници, съвместни игри или работилници. Това им дава възможност да се включат в живота на детето си и да видят как протича образователният процес. Провеждането на съвместни дейности с родителите, като например изработване на играчки или книжки, мартеници, сурвачки може да задълбочи връзката им с детската градина и да ги мотивира да участват активно. При работата с родители от ромски произход, подходът трябва да бъде гъвкав и съобразен с техните нужди и реалности, като същевременно се осигурява подкрепа и образование, които да помогнат за успешното развитие на децата им.

В ДГ „Вълка Н. Ташевска“ с.Търнава от важно значение е изграждане на доверие и подобряване на партньорството между детската градина и семейството, а това налага търсенето на добри практики и съвременни форми за дейност, като при подготовката и осъществяването им се включват и родителите. Всяка група в детската градина има отделен родителски съвет, който се грижи или подпомага при различни инициативи детската група/събиране на средства, организиране на различни мероприятия и др./ Консултиране с мнението на родителите, изискващо тяхното активно участие при вземането на решения, засягащи образователния процес най-често се случва на родителски срещи или на индивидуална среща с конкретен родител.

Доброволческа работа на родителите в ДГ „Вълка Н. Ташевска“ с.Търнава също е от важно значение за формиране на доверие към детското заведение .

Организиране на събития за съвместна работа на деца с родители също е от значение. Тук мероприятията са с практическа насоченост - съвместни спортни игри, конструиране, четене на приказки и др. Тези дейности са много забавни и емоционални, а в същото време са удобни за родителите, защото мероприятието е еднократно и не изисква дългосрочен ангажимент. Участието на родителите в организацията на различни тържества и мероприятия, както и в подготовката на костюми за децата и украса на занималнята също е от голяма важност.

Работа по проектни дейности, касаещи ромските деца

Проект „Силен старт“, който се финансира по Програма „Образование“, съфинансирана от Европейския социален фонд плюс работят всички детски градини в Общината.

В ДГ „Червена шапчица“ с. Габаре по дейност 4: „Обща подкрепа за личностно развитие за достъп и трайно приобщаване на деца в предучилищното образование“

4.1. Допълнително обучение по български език на деца, за които българският език не е майчин, вкл. за деца с установени затруднения в резултат на проведен скрининг-тест за повишаване на езиковата култура са обхванати 5 деца. По същата дейност в ДГ „В. Н. Ташевска“ с. Търнава са обхванати 5 деца. В ДГ „Незабравка“ гр. Бяла Слатина се работи с 5 деца от Бяла Слатина и 5 деца от с. Тлачене за допълнително обучение по български език.

ДГ „Незабравка“ работи и по друга дейност, касаеща родителите на децата от ромски произход, като са включени 20 родители на деца от допълнителната база в с. Тлачене.

ДГ „Незабравка“ работи и по проект „Да се научим да живеем заедно“ по програма „Образование“ с партньори 5 учебни заведения, относно осъществяване на форми за личностно развитие на децата-занимания по интереси -/6 групи по 5 деца/, провеждане на изнесени занимания в музеи – 3 групи по 10 деца.

Деца от всички детски градини участват като потребители по Проект №BG05SFPR002-2.003-0157-C01 „Бъдеще за децата в Община Бяла Слатина“ по процедура BG05SFPR002-2.003 „Бъдеще за децата“, финансирана по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд +.

Обучение на учители и директори за работа в мултикултурна среда

Проведени обучения в ДГ „Радост“ гр. Бяла Слатина с допълнителни бази на ул. „Акация“ № 2 и в с. Попица, както следва - на 09.04.2024г., на тема „Пъстър свят“- как да подкрепяме детето в мултикултурна среда в детската градина и училището“ от издателство „Просвета“, като са включени 5 педагози. На 16.02.2025 г. е проведено обучение на тема „Организация на обучението по български език при деца с друг семеен език в детската градина“ към издателство „Просвета“. Включени са 4 педагози.

Иновативни модели и добри практики

В ДГ „Незабравка“ са въведени иновативни практики с използване на орто пъзели за провеждане на дейности в и извън детската градина и за насърчаване на двигателната активност на децата, които целят повишаване качеството на предучилищното образование по проект „Подвижни игри с орто пъзели“ по НП „Хубаво е в детската градина“. На 12.04.2024 г. в ДГ „Незабравка“, гр. Бяла Слатина е проведено публично събитие за мрежата „РЕЙН-БЪЛГАРИЯ“ – открита педагогическа практика на тема „Дейност по избор“ в четвърта група с главен учител Мария Димитрова и старши учител Виолета Славова. Основната цел е развитие на индивидуалните и творчески възможности на децата от различните етноси. Представеното събитие показва, че децата от различните етноси под умелото ръководство на опитни педагози се включват с желание в разнообразни и достъпни дейности, съобразно своите предпочитания и интереси, че децата от най-ранна възраст умеят да изграждат споделено разбиране, да работят в екип, да си оказват помощ и подкрепа, да проявяват толерантност и чувство за общност в групата. На 15.02.2024г. трима педагози са взели участие в национална педагогическа конференция „Родители и учители – заедно за детето“, организирана от Асоциация за родители – София.

В ДГ „Червена шапчица“ с. Габаре се наблюдават следните добри практики:

- Използване на съвременни дидактични средства и игри в образователния процес, които да се интересни и привлекателни за децата;
- Допълнителна работа по български език за децата, чийто майчин език е различен от българския по всички образователни направления;
- Включване на децата в клубове и ателиета за задоволяване на потребностите им;
- Включване и работа с децата по вътрешни мини проекти;
- Изяви на децата по различни поводи;
- Участие на децата в конкурси, изложби и др.

Работата с ромски деца в детските градини изисква специални подходи и иновации, които да осигурят равен достъп до качествено образование и да подкрепят успешната социализация на децата. За деца с различен стартов капацитет, като тези, които показват ниски резултати при направения входящ мониторинг в ДГ “Детелина“, допълнителна база с.Търнак се оказва допълнителна подкрепа, като се разработва индивидуална програма за работа.

Образователните медиатори

Медиаторите осъществяват дейности по подпомагане на децата от ромската общност в процеса на придобиване на необходимите умения за включване в образователната система и подпомагане на социалната адаптация в ранна детска възраст. Осигуряват подкрепа на родителите и развиване на техните умения, нагласи и знания за формиране на благоприятна социална среда.

В ДГ “Незабравка“ са назначени двама образователни медиатори- в основната база в гр. Бяла Слатина и в допълнителна база в с. Тлачене. В ДГ “Червена шапчица“ с.Габаре има назначени 2 бр. образователни медиатори в основна и допълнителна сграда. Медиаторите подпомагат учителите при работата с деца, осъществяват връзка и добър диалог с „трудни“ родители и подпомагат всички дейности в детската градина. В ДГ “В. Н.Ташевска“ с.Търнава има назначен един образователен медиатор, който подпомага връзката на учителите с родителите на деца с проблемна посещаемост.

Анализ на ситуацията в сферата на училищното образование

Един от приоритетите в работата на община Бяла Слатина, в сферата на образованието, е гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище, най-близко до неговото местоживее, в зависимост от неговите индивидуални потребности и интереси, гарантиращи равен достъп до образование и качество на образователния процес. Изградената и функционираща мрежа от образователни институции е подсигурана със съответната база и условия за обучение на учениците, достатъчна да задоволи образователните потребности на населението.

Образователната системата в Общината обхваща единадесет общински училища, от които три начални, четири основни, три средни, една професионална гимназия и една държавна професионална гимназия:

- Начално училище „Христо Ботев“ гр. Бяла Слатина;
- Начално училище „Цани Гинчев“ гр. Бяла Слатина;
- Начално училище „Христо Смирненски“ гр. Бяла Слатина;
- Основно училище „Св. Климент Охридски“ гр. Бяла Слатина;
- Средно училище „Васил Левски“ гр. Бяла Слатина;
- Професионална агротехническа гимназия „Никола Й. Вапцаров“ гр. Бяла Слатина;
- Основно училище „Христо Ботев“ с. Търнава;
- Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Попица;
- Основно училище „Георги Стойков Раковски“ с. Търнак;
- Средно училище „Христо Ботев“ с. Габаре;
- Средно училище „Христо Ботев“ с. Галиче;
- ПГО „Елисавета Багряна“ гр. Бяла Слатина – държавно училище

В училищата са създадени условия за обхват на ученици, подлежащи на задължително обучение. В Общината се поддържа регистър на подлежащите на задължително обучение. Съвместно с директорите на училищата и детски градини ежегодно се извършват дейности по обхвата на подлежащите деца и ученици за записването им в подготвителна група и 1 клас.

През учебната 2024/2025 година, по данни на **Национална електронна информационна система за предучилищно и училищно образование** (НЕИСПУО) към 01.01.2025 г., броят на учениците в училища в община Бяла Слатина в дневна форма на обучение е 2341, разпределени в 125 паралелки, от които 42 професионални, по етапи на образование, както следва:

- ✓ I – IV клас (начален етап) - 771 ученици
- ✓ V – VII клас (основен етап) - 618 ученици;
- ✓ VIII – XII клас (гимназиален етап) - 952 ученици, от които 832 ученици в паралелки за професионална подготовка и 120 ученици в паралелки за профилирана подготовка.

- Брой ученици в Други форми на обучение:
- ✓ Ученици в комбинирана форма на обучение – 6 ученици
- ✓ ученици на индивидуална форма на обучение – 20 ученици
- ✓ ученици /лица/ самостоятелна форма на обучение – 194 ученици

наименование на образователната институция	Брой паралелки	Общ брой ученици в дневна форма на обучение	Брой групи за ЦОУД	брой ученици в групи за ЦОУД	Брой ученици, включени в училищното образование през учебната 2024/2025г.														
					брой ученици в самостоятелна форма на обучение	брой ученици в индивидуална форма на обучение	брой ученици в комбинирана форма на обучение	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас	12 клас
НУ "Христо Ботев" гр. Бяла Слатина	8	175	7	155	0	0	0	36	48	45	46	0	0	0	0	0	0	0	0
НУ "Цани Гинчев" гр. Бяла Слатина	8	142	5	111	0	3	1	39	34	31	38	0	0	0	0	0	0	0	0
НУ "Хр. Смирненски" гр. Бяла Слатина	4	87	2	54	0	0	0	20	25	23	19	0	0	0	0	0	0	0	0
ОУ "Св.Кл.Охридски" гр. Бяла Слатина	11	244	2	52	6	4	1	0	0	0	0	98	67	79	0	0	0	0	0
СУ "Васил Левски" гр. Бяла Слатина	20	472	6	130	5	2	0	22	21	21	23	44	55	49	50	52	49	49	37
ПАГ "Н.Й.Вапцаров" гр. Бяла Слатина	17	383	0	0	25	0	2	0	0	0	0	0	0	0	76	79	98	67	63
ПГО "Елисавета Багряна" гр. Бяла Слатина	10	185	0	0	62	3	0	0	0	0	0	0	0	0	38	38	44	34	31
СУ "Христо Ботев" с.Габаре	12	178	5	94	71	0	0	10	9	12	15	14	19	17	18	19	18	13	14
СУ "Христо Ботев" с.Галиче	12	148	4	74	1	3	0	7	12	9	20	11	13	11	16	10	17	8	14
ОУ "Св.св.Кирил и Методий" с.Попица	7	86	3	72	12	0	0	10	12	13	12	16	12	11	0	0	0	0	0
ОУ "Христо Ботев" с.Търнава	9	155	8	142	8	3	2	18	29	26	20	17	24	21	0	0	0	0	0
ОУ "Георги С.Раковски" с.Търнак	7	86	3	72	4	2	0	10	8	16	12	13	15	12	0	0	0	0	0
	125	2341	45	956	194	20	6	172	198	196	205	213	205	200	198	198	226	171	159

Съществен проблем е не малкия брой училища и детските градини с концентрация на деца и ученици от уязвими групи на територията на община Бяла Слатина. Това са детски градини и училища, които са подали информация в НЕИСПУО от работните карти "Характеристика на средата - образователното ниво и трудовата заетост на семейството". Въз основа на подадената информацията детските градини и училищата се групират в пет групи по критерий "образователно ниво на родителите/настойниците" съгласно приложение № 6а от Наредбата за финансиране на институциите в системата на предучилищното и училищно образование. На общинските детски градини и училища

се предоставят средства от държавния бюджет за работа с деца и ученици от уязвими групи чрез бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет. Средствата се предоставят на детските градини и училищата с концентрация на деца и ученици от уязвими групи, които са подали информация в НЕИСПУО от работните карти "Характеристика на средата - образователното ниво и трудовата заетост на семейството" за не по-малко от 80 на сто от децата и учениците и в които броят на записаните деца в детската градина или на учениците в училището е не по-малко от 15.

СПРАВКА ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИ СРЕДСТВА ЗА РАБОТА С ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ ПРЕЗ 2024 г.

№	Наименование на образователната институция	Група на финансиране	Брой деца и ученици	Размер на средствата на база брой деца и ученици в лв.	Средства за медиатори в годишен размер	Общо средства за 2024 г. в лв.
1	Средно училище „Христо Ботев“ с.Габаре	4	185	28860	18000	46860
2	Средно училище „Христо Ботев“ с.Галиче	4	149	23244	18000	41244
3	Основно училище „Св. Кл. Охридски“ гр. Бяла Слатина	2	239	1881	18000	36881
4	Начално училище „Христо Смирненски“ гр. Бяла Слатина	5	96	18912	9000	27912
5	Детска градина „Незабравка“ гр. Бяла Слатина	3	140	16520	9000	25520
6	Основно училище „Св.Св. Кирил и Методий“ с.Попица	4	90	14040	9000	23040
7	Основно училище „Христо Ботев“ с.Търнава	2	160	12640	9000	21640
8	Детска градина „Червена шапчица“ с. Габаре	3	92	10856	9000	19856
9	Основно училище „Георги Стойков Раковски“ с.Търнак	3	91	10738	9000	19738
10	Детска градина „Радост“ гр. Бяла Слатина	1	189	7371	4500	11871
11	Детска градина „Вълка Н.Ташевска“ с.Търнава	1	133	5187	4500	9687
			1564	167249	117000	284249

Данните от таблицата показват, че през 2024 година в единадесет от общо седемнадесет образователни институции се обучават деца и ученици от уязвими групи, чийто достъп до образование е поставен в повишен риск поради ниското образователно ниво на родителите им.

Тревожен е и фактът, че обособеното училище в ромския квартал на град Бяла Слатина - НУ „Христо Смирненски“, е групирано в пета група, което означава, че над 50% от отговорилите родители на деца са с по - ниско от основно образование и са поставени в риск от социално изключване. Това пък от своя страна възпрепятства тяхната образователна интеграция и ги поставя в риск от преждевременно напускане на училище.

За повишаване на качеството на образование на децата и учениците от етническите малцинства и други уязвими групи в образователни институции в Общината, освен задължителните за извършване на учебната дейност педагогически специалисти за обезпечаване на учебни предмети от задължителната подготовка с учители, училищата работят и в посока за разширяване на кръга от специалисти за оказване на подкрепа на ученици. През учебната 2024/2025 година в седем образователни институции са назначени педагогически съветници, в четири от училища работят и

психолози: НУ „Цани Гинчев“ гр. Бяла Слатина, ОУ „Св. Климент Охридски“ гр. Бяла Слатина, СУ „Христо Ботев“ с.Галиче и ОУ „Христо Ботев“ с.Търнава. В пет образователни институции работят и помощник на учителя: ПГО „Елисавета Багряна“ гр. Бяла Слатина, СУ „Христо Ботев“ с.Габаре, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Попица, ОУ „Христо Ботев“ с.Търнава и ОУ „Георги С. Раковски“ с.Търнак. В осем образователни институции са назначени 12 образователни медиатори: НУ „Христо Смирненски“ гр. Бяла Слатина- 2 лица, ОУ „Св. Климент Охридски“ гр. Бяла Слатина- 1 лице, ПГО "Елисавета Багряна" гр. Бяла Слатина-3 лица, СУ "Христо Ботев" с.Габаре-1 лице, СУ "Христо Ботев" с.Галиче -1 лице, ОУ „Христо Ботев“ с.Търнава - 1 лице, ОУ "Св.св.Кирил и Методий" с.Попица-1 лице и ОУ "Георги С.Раковски" с.Търнак- 2 лица. Образователните медиатори извършват ежедневна работа с учениците и с родителите по изясняване на причините за отсъствията и предприемане на действия в зависимост от конкретния случай. Те оказват сериозна подкрепа на обхващането на децата и учениците в образователните институции. Необходимо е развитие на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката със специални образователни потребности, както и назначаването на социални работници в училищата с цел осъществяване на социално-педагогическата работа и за изпълнение на функцията на медиатор между семейството и обкръжението на ученика и образователната институция, с акцент върху учениците в риск.

Във всички училища в Общината, в които се осъществява обучение в основен образователен етап са създадени условия за целодневна организация на учебния ден /ЦОУД/.

учебна 2023/2024 година			учебна 2024/2025 година		
Общ брой ученици от 1-7 клас	Общ брой обхванати ученици в ЦОУД	Брой групи за целодневна организация на учебния ден	Общ брой ученици от 1-7 клас	Общ брой обхванати ученици в ЦОУД	Брой групи за целодневна организация на учебния ден
1429	943	44	1389	956	45

От представената справка е видно, че през текущата учебна година, въпреки намаляване на броя на учениците, броят на обхванатите ученици в целодневна организация се увеличава.

• **Деца, необхванати от образователната система, застрашени от отпадане или отпаднали от училище и реинтегрирани в образователната система**

Институциите в системата на предучилищното и училищно образование в община Бяла Слатина работят активно по посока на предотвратяване напускането на образователната система и връщане на децата и учениците в нея. За недопускане на отпадането, ежегодно се планира и реализира контрол от страна на Общината за посещаемостта на учениците в учебните часове и мерките за превенция на ученици застрашени от отпадане. Важен аспект в работата по превенция и недопускане на отпадането на деца и ученици от образователната система е съвместна работа на институциите по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, приет с ПМС №100 от 8 юни 2018 г.

През 2024 година на територията на община Бяла Слатина функционират осем екипа за обхват. Във всеки един екип за обхват са включени представители на различни институции: Регионално управление по образование; общинска администрация, училища, детски градини, представители на дирекции „Социално подпомагане“, представители на МВР. В състава на екипите при необходимост се включват и образователните медиатори и здравния медиатор от Общината. Реализират се необходимите взаимодействия с институциите, представители на които са включени в екипите за обхват, но все още не всички членове на екипите за обхват участват еднакво ангажирано в дейностите. Приоритетно се прилагат мерки за актуализиране на статуса на всяко дете и ученик; за обхващане и записване на незаписаните 4-7 годишните деца и мотивиране на учениците за записване в VIII клас, с цел продължаване на образованието. Посещенията на адрес от страна на екипите се извършват регулярно. Протоколите от извършените посещения за всеки ученик се отразяват в Информационна система за реализация на механизма /ИСРМ/. В резултат от съвместната работа на институциите е и намаляване на броя на отпадналите ученици. През учебната 2023/2024 година от образователната система са отпаднали 2 ученици. По данни от Директорите на образователните институции през учебната 2023/2024 година са идентифицирани 59 ученици в риск от отпадане от

образователната система, които системно допускат отсъствия, както по уважителни, така и по неуважителни причини; реинтегрирани в образователната система през предходната учебна година са 7 ученици, а 126 ученици са идентифицирани като ученици в риск, които са без родителска грижа, чиито родители са в чужбина, или са починали, или са лишени от родителски права. През 2024 година екипите за обхват на територията на Общината са извършили 437 физически посещения на адрес, с отразяване на протоколите в ИСРМ и набелязване на конкретни мерки.

Превенцията на преждевременното напускане на училище неизменно е свързана с анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система, идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище, с оглед ограничаване на последиците от тях и планиране на мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане. Независимо от това, че в образователните институции са създадени необходимите условия за задържане на подлежащите в образователната система, голям е броят на учениците с нередовна посещаемост и на учениците в риск от отпадане. В резултат на извършения анализ са изведени следните проблеми на училищно и общинско ниво:

Основните проблеми са резултат от етнокултурни и социални причини;

- Ученици с проблеми в посещаемостта на учебни занятия, закъсняват за час, нарушават дисциплината, не усвояват в добра степен учебния материал, а оттам и ниски образователни резултати, които ги демотивират;
- Ниска степен на грамотност и на социална култура на родителите - голяма част от тях имат начално образование или завършен прогимназиален клас, но нямат основно образование;
- Липса на желание у родителите за партниране с учителя - недобър или отсъстващ диалог между родителите и училището; родителите на учениците още в начална училищна степен на образование приемат присъствието си на родителски срещи като ненужно задължение;
- Нисък социален статус на родителите;
- Проблем е наличие на трудноадаптиращи се деца, поради непосещение на детето на детска градина;
- Закъсняло диагностициране на децата и отказ на родителите да приемат, че детето е със специални образователни потребности;
- Слаба заинтересованост от страна на учениците за придобиване на професионална квалификация, липса на възможност за реализация по придобитата професия;
- Отсъствие на родители на ученици от страната. Родителите абдикират от своите задължения, вмениявайки ги на учителите и обществото.

Извършени дейности по превенция на отпадането от училище

- С цел осигуряване на редовна посещаемост и задържане на учениците, застрашени от отпадане през 2024 година образователните институции са изготвили и реализирали 24 индивидуални програми за работа с деца в риск.
- За превенция на отпадането от образователната система са подпомогнати 258 деца и ученици от социално слабите семейства с дрехи и обувки.
- През учебната 2023/2024 година със средства от дарения са осигурени учебници за 151 ученици от 9-12 клас, които са от социално слаби семейства. С въведените промени в Постановление № 79 на МС от 13.04.2016 г. за осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в общинските, държавните и частните детски градини и училища, от учебната 2024-2025 година се осигуряват средства за учебници и учебни помагала за всички ученици от 8-12 клас.
- За учениците допуснали пропуски в усвояване на учебното съдържание по български език и с цел компенсиране на натрупаните пропуски и предотвратяване на риска от отпадане от образователната система през учебната 2023-2024 година, 322 ученици от различни етапи на образование са включени в дейности за допълнително обучение по български език, изразходени средства в размер на 46 202 лв., осигурни по проект на МОН BG05SFPR001-1.001-0001 „Успех за теб“ и от делегираните бюджети на училищата.
- За децата и за учениците (от I до XII клас включително), които отговарят на условията на чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, както и за пътуващите до средишните училища, община Бяла Слатина осигурява безплатен транспорт. Организацията на превоза е регламентирана в Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за

компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници. Превозът на децата и учениците се осъществява чрез собствен превоз с осемте училищни автобуса от населените места, в които няма училище и по транспортна схема на Общината се превозват ученици от 8-12 клас от селата Попица, Търнава и Бъркачево до училищата в гр. Бяла Слатина. Броят на пътуващите деца и ученици през учебната 2024/2025 година е 629, от които с училищни автобуси ежедневно се извозват 441 деца и ученици и 188 ученици по транспортна схема на Общината.

- Община Бяла Слатина създава условия за целодневна организация на учебния ден, като осигурява столово хранене с поевтиняване на храната – храната се приготвя в общинско предприятие „Пазари и социални дейности“;
- В образователните институции е осигурено медицинско обслужване.
- Община Бяла Слатина осигурява възможности за индивидуална изява на децата и учениците чрез организиране на различни конкурси, културни събития и инициативи.
- Общината съвместно със спортните и културни институции осигурява безплатни и подходящи условия за творчески и спортни занимания в свободното от учебни занимания време, включително и през ваканционните дни.
- Контрол на посещаемостта на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и ученици в образователни институции. С цел предотвратяване на отпадането от образователната система, подобряване на резултатите на учениците и повишаване на обхвата и пълноценно включване на децата и учениците в образователната система от началото на учебната 2024/2025 година до месец март 2025 г. представители на дирекция „Хуманитарни дейности и интеграция“ в община Бяла Слатина са осъществили текущи проверки във всички образователни институции, а в институциите, в които са идентифицирани проблеми с посещаемост са извършени последващи проверки. За посочения период са извършени общо 21 проверки, 16 в училища и 5 в детските градини. При установени случаи на деца/ученици с проблемна посещаемост, са набелязани конкретни мерки и предложения за действия от екипите за обхват по Механизма.
- През 2024 година, в община Бяла Слатина са съставени 7 броя актове за установяване на административно нарушение на родители на ученици по реда на чл. 347 от Закона за предучилищното и училищно образование.

Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите

В училищата в община Бяла Слатина са създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време. Съществуват условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания и др. През учебната 2023/2024 година в общинските образователни институции функционират 54 клуба с включени в тях 766 ученици, а през учебната 2024/2025 – 54 клуба с 787 ученици в следните тематични направления:

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление „Дигитална креативност“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	12	134	11	131

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Природни науки“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	5	71	7	104

Информация за учебна година:	2023/2024 г.	2024/2025 г.

Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Математика“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	7	103	7	105

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Технологии“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	6	80	5	75

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Изкуства и култура“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	14	184	12	159

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Гражданско образование“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	6	77	7	99

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Екологично образование и здравословен начин на живот“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	2	30	1	10

Информация за учебна година:	2023/2024 г.		2024/2025 г.	
Брой ученици, включени във форми за развитие на интереси в тематично направление: „Спорт“	Брой клубове	Брой ученици	Брой клубове	Брой ученици
	5	84	8	104

За осигуряване на условия за равнопоставеност и участие на всяко дете в учебния процес и училищния живот, училищата в Общината се стремят да въвеждат разнообразни форми на интеркултурно образование. През учебната 2023-2024 година 305 ученици от различни образователни институции са участвали в различни извънкласни дейности за взаимно опознаване на културното многообразие. Ежегодно в образователните институции се осъществяват междуучилищни дейности, в партньорство с местните общности и гражданския сектор, като се осъществява допълнителна работа с учениците и родителите.

Квалификация на педагогическите кадри за работа в мултикултурна среда

През учебната 2023/2024 година със средства от делегирания бюджет в училищата са проведени 16 обучения за педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда, в които са участвали 131 педагогически специалисти.

Приоритет 2. „Здравеопазване“:

Осигуряване на достъпа до здравна помощ на всеки гражданин, независимо от етническата му принадлежност стои на челна позиция по отношение на задоволяване потребностите на гражданите на община Бяла Слатина. Ромското население има пълен достъп до всички здравни грижи и до лечебните заведения, до които всеки обикновен жител на Общината има достъп. Отношението на медицинския персонал на територията на Общината е еднакво за всеки, независимо от неговите етнос, религия, пол или възраст.

Здравни специалисти

На територията на община Бяла Слатина функционират една детска ясла и една млечна кухня. В Детска ясла „Здравец“, с капацитет 60 места, се отглеждат 54 деца от еднагодишна до тригодишна възраст, като няма данни за самоопределяне по етническа принадлежност от страна на родителите. Персоналът на детската ясла е изключително квалифициран и успешно и умело работи с всички родители и деца, без да ги разграничава по никакъв признак, но въпреки неясната статистика като съотношение роми- българи, всички деца получават еднакво отношение и грижи.

В края на 2024 г. потребителите на млечната кухня са 80, но представителите на ромската общност не се възползват от услугата. По неофициална информация причината се корени в отдалечеността на ромския квартал от нея.

В двора на Детска ясла „Здравец“, гр. Бяла Слатина съществува площадка, която радва всички деца. Площадката е съобразена с възрастта на децата и е оборудвана с игрови съоръжения, подходящи за тях.

От 09.09.2024 г. към детската ясла функционира детска кухня по проект, съгласно сключено партньорско споразумение между община Бяла Слатина и Агенция за социално подпомагане, чрез Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския социален фонд плюс. Основната цел на проекта е осигуряване на здравословно и пълноценно детско хранене на деца от 10-месечна до 3-годишна възраст, допълнено със специфична съпътстваща подкрепа за социално приобщаване и преодоляване на последиците от бедността. За децата от целевата група са осигурени ваучери, срещу които те ще получават храна за обяд. Осигуряването на храна от детската кухня е безвъзмездно за децата от целевата група. Проектът ще продължи до 3 ноември 2025 година.

Във всяко от учебните заведения на територията на Общината има подсигурен медицински специалист, който е на пряко подчинение на кмета на Общината. Назначените медицински специалисти са 14.

Общинска политика за здравеопазване

Политиката на Община Бяла Слатина в посока здравеопазване е насочена към осигуряване на общински инвестиции в материално-техническата база, а именно ремонти и закупуване на съвременна апаратура за лечебните заведения, партньорство по проекти с различни организации с цел подобряване качеството на здравните услуги и потребности на гражданите.

На територията на Община Бяла Слатина е развита мрежа от здравни заведения за извънболнична и болнична медицинска помощ, които да спомагат за осигуряване на здравеопазването на гражданите.

Жителите на общината продължават да получават медицински грижи от „МБАЛ – Бяла Слатина“ ЕООД и регистрираните в Районна здравноосигурителна каса – Враца, 4 медицински центъра, амбулатории за специализирана извънболнична помощ., амбулатории за първична извънболнична помощ.

За задоволяване на здравните потребности на населението са предоставени помещения – частна общинска собственост на личните лекари в 6 от 14 населени места на Общината. Помещенията са пригодени за работа и повечето от тях се намират в бившите здравни служби. Посредством използването именно на тези помещения населението от селата бива здравно обслужвано, а освен това и помещенията, които са общинска собственост, биват ефективно експлоатирани и поддържани като сграден фонд.

Тревога буди липсата на достатъчен брой общопрактикуващи лекари.

Работа на здравния медиатор

В Община Бяла Слатина работи един здравен медиатор, който осъществява задълженията си на територията на цялата Община по график. Той извършва теренна работа, съдейства както на общинска администрация, така и на другите институции от Общината и е свързващо звено с ромската общност. При необходимост осъществява административна работа,

информира общността по различни наболели проблеми, приоритетно със здравна насоченост, а и по други тематики. Повечето информационни данни за ромите, с които разполага Общината, са събрани именно от здравния медиатор. Данните не са официални, ориентировъчни са, но проблемите и нуждите на ромската общност са реални и наболели. Броят на проведените беседи за предпазване от нежелана и ранна бременост, от раждане на деца с вродени аномалии и 20 наследствени болести е 1 бр, в присъствието на 12 лица. Здравният медиатор е придружил за профилактични прегледи при специалисти 12 деца и 10 възрастни, при дентален специалист за осъществяване на дентални профилактични прегледи – 12 лица. За подпомагане на достъп до медицинска помощ са консултирани 202 лица. За попълване на документи по здравни казуси са консултирани и насочени 5 лица. Помощ и придружаване на граждани до институции е осъществено за 35 лица. Оказано е съдействие за осъществяване на планови имунизации на 4 деца и на техните родители, а за възрастни – на 2 лица.

През 2024 г. са проведени 2 беседи с 45 лица за превенция от заболявания ХИВ, СПИН, съвместно с РЗИ, гр. Враца.

По информация на здравния медиатор се наблюдава тенденция на покачване на интереса към спорта. Младите предпочитат фитнес зали или спортуване на открито.

През май-юни 2024 г. здравният медиатор е провел анкета с 75 ученици от 5-12 клас от училищата на територията на община Бяла Слатина. По данни на анкетата, над 40% от анкетиранияте посочват, че са използвали или продължават да употребяват тютюневи изделия.

През отчетния период здравният медиатор е провел 2 беседи на тема „Вредата от тютюневите изделия и наркотичните вещества“ на територията на община Бяла Слатина. Присъствали 32 лица.

През октомври 2024 г. се отбеляза Световния ден на психичното здраве чрез организирана беседа, на която присъстваха 17 ученици, раздадени са и 75 бр. брошури сред граждани, които желаят да получат адекватна консултация. Проведени са 2 беседи на тема на тема „Ранни бракове“, присъствали 46 лица. През декември, съвместно РЗИ-Враца и Национална мрежа на здравните медиатори, бе организирана лекция, проведена сред 45 ученици относно разликата между ХИВ и СПИН, начин на предпазване и превенция. Освен това със същото съдействие, бяха раздадени над 120 кондоми на кметствата на територията на община Бяла Слатина. Организирани са безплатни тестове за ХИВ в с.Търнак и с.Търнава. През пункта са преминали 100 души, които дават отрицателен резултат.

През септември 2024 г. здравният медиатор участва в националната кампания на bTv „Да изчистим България заедно“, като в инициативата се включи кметство Търнак, НЧ „Васил Лески 1899“ и Неформална група „Младите за Търнак“. В кампанията участваха 17 души. Проведена е кампания, с цел да се повиши обществената осведоменост и да се подчертае важноста от проследяването на кръвното налягане в ромския квартал в гр. Бяла Слатина, обхванати 45 лица. Съвместно с БЧК са раздадени 70 пакета хигиенни материали на територията на община Бяла Слатина.

НЧ „Васил Левски 1899“ – Търнак бе организира благотворителен базар за пострадали момиче от гр. Бяла Слатина при катастрофа, която се нуждае от спешно поставяне на стволони клетки в Турция..

По впечатления на здравния медиатор в община Бяла Слатина, поне в половината от ромските домакинства има хронично болен, а поне във всяко четвърто домакинство има човек с увреждане. Услуги на стоматолог ползват едва около 20% от ромите и то изключително поради наличие на неотложна или спешна нужда от това.

Средната продължителност на живот на ромите е по-ниска от средната продължителност на живот на всички останали етнически групи. По-голям е и делът на инфекциозните заболявания, поради липса на здравни навици, непълно обхващане в профилактичните национални програми и изпълняваните от общопрактикуващите лекари /ОПЛ/, такива социално-битови фактори. За съжаление и община Бяла Слатина не може да се разграничи от тази негативна национална статистика.

В общността остава сериозен проблемът с ранните бракове и раждания. Висок е процентът на децата, които «склучват рано брак», както и на майките, родили на ранна /непълнолетна/ възраст. Ранните раждания са рисков фактор за недоносеност на плода, за тежки вродени увреждания на бебето, за висока детска смъртност в първата година от живота на бебето и за висока майчина смъртност. За изминалата година няма точни данни за броя на младите майки, но въпреки спадът на процента им, те продължават да са част от проблема на ромската общност.

Приоритет 3. „Жилищни условия“:

Във всички ромски квартали, както в града, така и в селата има наличие на ток, вода. Въпреки това тенденцията в община Бяла Слатина е подобряване на цялостните жилищни условия на ромите. Има изградена система за сметопочистване и сметоизвозване. По-голяма част от улиците в ромските квартали са свързани с канализацията на града, изпълнен е проект на „Водоснабдяване и канализация“ ООД – Враца, чрез който са рехабилитирани, реконструирани и доизградени още от улиците на ромските квартали. През изтеклата година в ромския квартал на града е извършен текущ ремонт по ул. „Средец“ – доставка и полагане на трошено-каменна настилка.

Общината е предоставила за закупуване и последващо застрояване 8 терена на лица от уязвимите групи.

През изтеклия период са изпълнени 2 проекта по ПУДООС, като единият е в кметство Търнак.

В общината няма данни за принудително съборени жилища. Няма и налични изградени социални жилища.

Приоритет 4. „Заетост и социално включване“:

Въпросите за заетостта и социалното включване са в пряка корелация и интегритет с местния пазар на труда.

Икономически активното население в района на Община Бяла Слатина възлиза на 6643 души. В процентно съотношение икономически активното население към края на 2024 г. е 34,5%.

Равнището на безработица, изчислено като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда, към икономически активното население 15-64 год, за община Бяла Слатина към 31.12.2024 г. възлиза на 19,31%, което е доста по-високо от коефициента на безработица за областта – 9,66%, и от средното за страната - 5,23%.

В следващата таблица са показани равнищата на безработица в община Бяла Слатина и в област Враца за периода 2020 – 2024 г:

Таблица 5. Равнище на безработица в община Бяла Слатина и в област Враца през периода 2020 – 2024 г.

	2020	2021	2022	2023	2024
Община Бяла Слатина	23,33%	19,48%	16,43%	20,19%	19,31%
Област Враца	11.14%	9.34%	8.83%	10.80%	9,66%

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Средногодишният брой регистрирани безработни лица на територията на общината през последните 5 години е следният: Таблица № 6.

Таблица 6. Средногодишен брой безработни лица в община Бяла Слатина през периода 2020 – 2024 г.

	2020	2021	2022	2023	2024
Брой безработни	1823	1522	1284	1341	1283
Жени	903	757	669	668	660
Мъже	920	765	615	673	623

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Броят на продължително безработните лица на територията на Общината през периода 2022 – 2024 г. е следният: Таблица № 7.

Таблица 7. Брой продължително безработни лица в община Бяла Слатина за периода 2022 -2024г.

	Общо	По професионална квалификация			По образование			
		С раб. професия	Специалисти	Без специалност и професия	Висше	Средно	Основно	Начално и по-ниско
2022	507	71	34	392	9	141	62	295

2023	522	67	38	417	11	131	71	309
2024	478	48	32	398	7	105	61	305

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Средногодишното равнище и прирастът на безработица през последните години в община Бяла Слатина са се променяли така:

Таблица 8. Равнище и прираст на безработица в община Бяла Слатина през периода 2021-2024 г.

Период	Равнище на безработица (%)		Прираст (%)	Равнище на безработица (%)		Прираст (%)	Равнище на безработица (%)		Прираст (%)
	2022 г	2021 г		2023 г.	2022 г		2024 г	2023 г.	
За страната	4,79	6,71	1,92	5,58	4,69	0,89	5,23	5,58	0,35
За област Враца	9,34	11,14	1,80	10,80	9,34	1,46	9,66	10,80	1,14
За общината	16,4	19,5	-3,10	20,2	16,4	3,8	19,3	20,2	-0,9

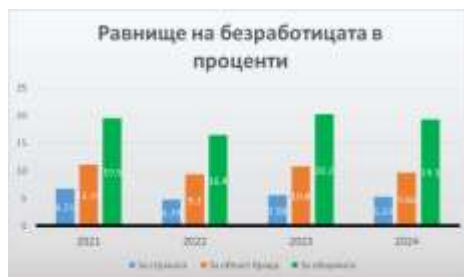
Източник: Агенция по заетостта / Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

От Таблица 8 е видно, че равнището на безработица в общината през 2022 г. намалява, след което се увеличава през 2023 г. и през 2024 г. отново намалява, като разликите надолу и нагоре са малки. Равнището на безработицата в общината в периода 2021-2024 г. е било чувствително повисоко и от средното за страната, и от това за област Враца. Изключително нисък е темпът на намаляване на безработицата в Общината през 2024 г. Фигура №7.

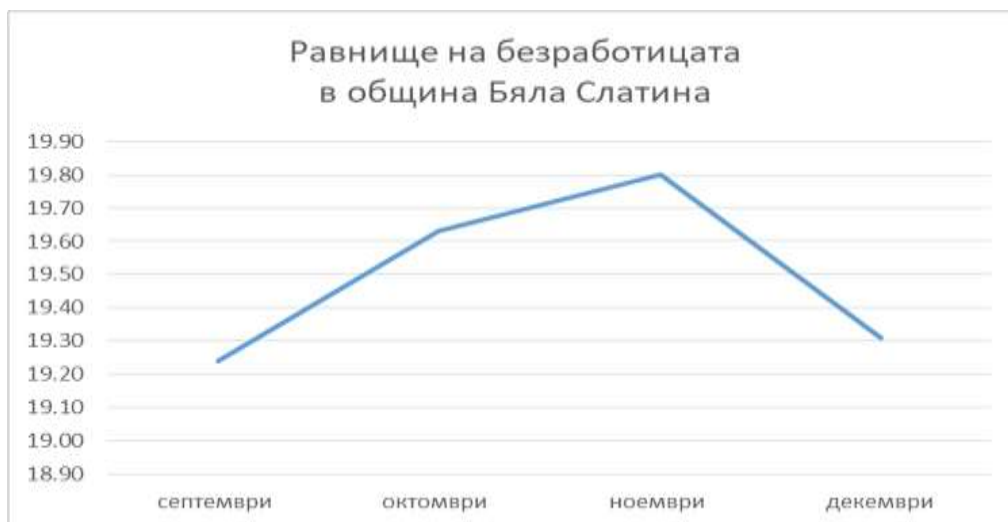
По данни на ДБТ – гр. Бяла Слатина, безработицата през последните месеци на 2024 г. за Общината се е изменяла така:

- м. септември 2024 г. – 19,24%;
- м. октомври 2024 г.– 19,63%;
- м. ноември 2024 г. – 19,80 %;
- м. декември 2024 г. – 19,31%

Фигура 7. Равнище на безработица в страната, областта и общината

Фиг.8. Равнище на безработица в община Бяла Слатина септември – декември 2024 г.

От Фигура 8 проличава наличие на колебания на процента на безработица през последните четири месеца на 2024 г. – през трите месеца тя расте, но през последния месец на годината намалява, което е положителна тенденция за Общината към началото на 2025 г. За да се запази тази тенденция е необходимо е обаче да се предприемат допълнителни мерки за запазване тенденцията на трайно намаляване на безработицата на годишна база.

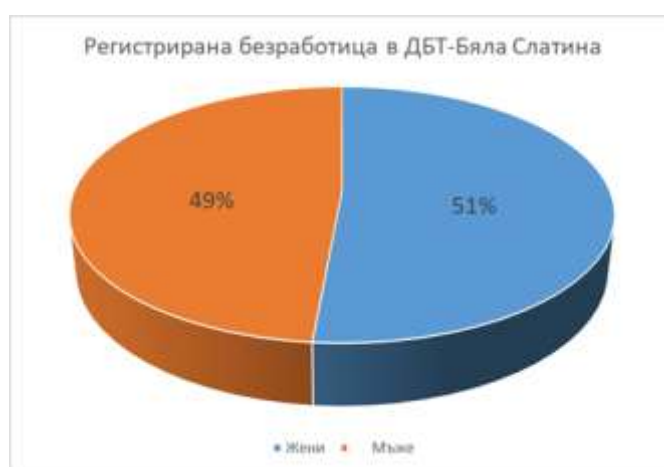
Структурата на регистрираните безработни към 31.12.2024 г. е следната:

1. По пол:

- Жени – 660;
- Мъже – 623.

За разлика от тенденциите в национален и в регионален план, относителният дял на жените в общата съвкупност на регистрираната безработица (51.4%) е по-нисък в сравнение с този на мъжете (48,6%) Фигура 9.

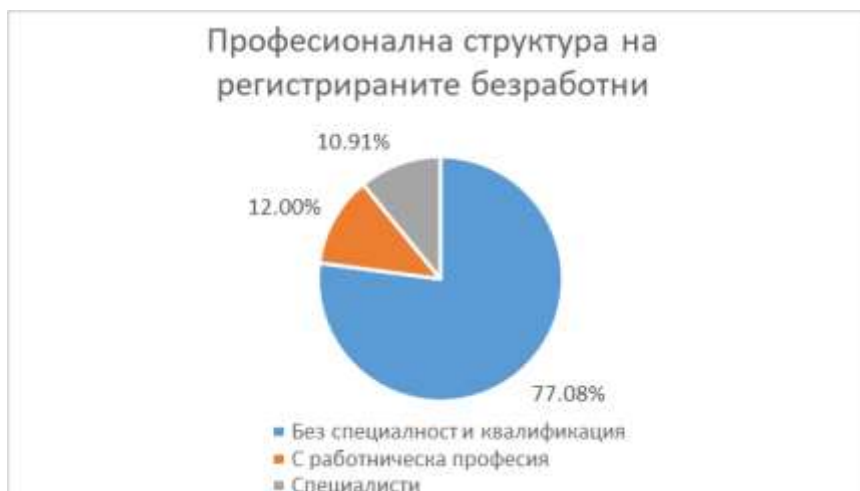
Фиг. 9. Структура на регистрираните безработни лица от община Бяла Слатина по пол през 2024 г.

2. По професионален признак:

- с работническа професия – 154 лица;
- специалисти – 140 лица;
- без квалификация – 998 лица. Фигура 10.

Фиг.10. Структура на регистрираните безработни в община Бяла Слатина по професионален признак

Професионалната структура на безработните се характеризира с висок устойчив дял на регистрираните лица без квалификация – 77,08%.

Регистрираните безработни с работническа професия са 12,00%, а специалистите са едва 10,91%.

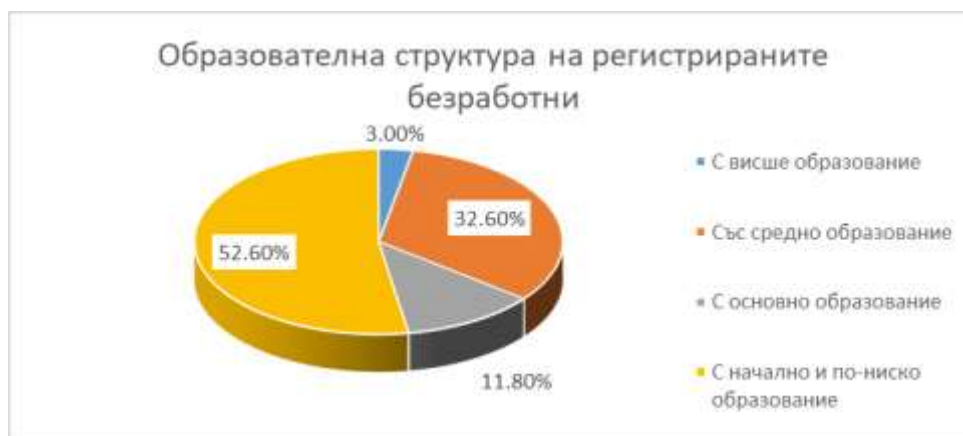
Това показва, че за лицата без квалификация ще е много по-трудно да намерят работа през настоящия планов период 2021 – 2027 г., когато очакваните технологични промени и иновациите във всички сфери на икономиката ще изискват висококвалифицирана работна сила. Неблагоприятната професионална структура и влошените шансове за намиране на подходяща работа и трайна заетост, особено на лицата без квалификация, сериозно ще се отразяват на доходите на голяма част от населението и ще забавят социално-икономическото развитие на Общината. Това налага в стратегическите документи на Общината за регионално развитие да се сложи специален акцент на мерките за повишаване равнището на професионалната подготовка на човешките ресурси, като се прилагат всички форми на системата за учене през целия живот, целящи повишаване равнището на квалификация и преквалификация на човешкия фактор.

3. По образование:

В общината структурата на безработните по образователен признак е следната:

- с висше образование – 38 лица
- със средно образование – 419 лица
- с основно образование – 151 лица
- с начално и по-ниско образование – 675 лица Фигура № 11.

Фиг.11. Структура на регистрираните безработни лица в община Бяла Слатина по образователен признак

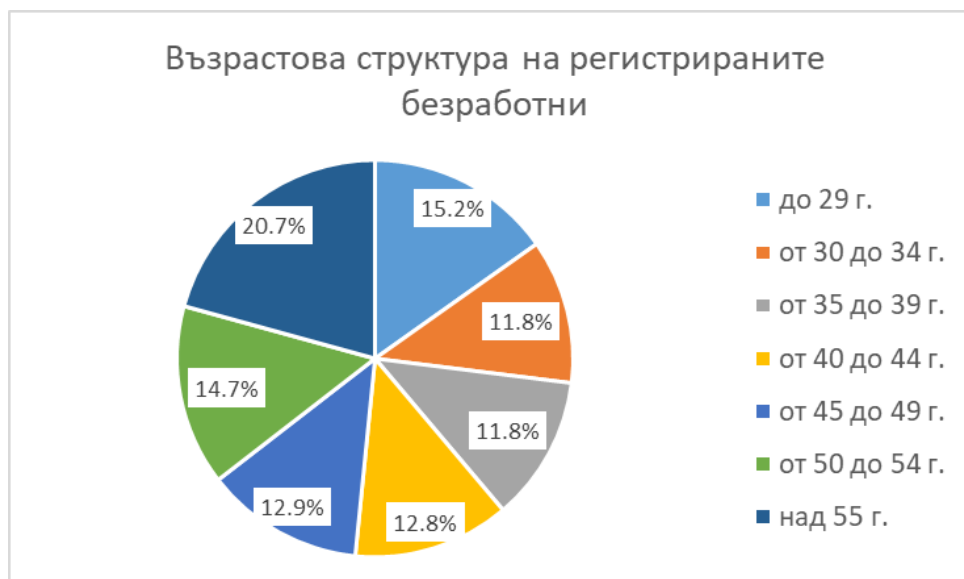
Структурата на безработните по образование потвърждава тенденцията, която е характерна не само за Общината, но и за цялата икономика, че хората с начално и по-ниско образование най-често попадат в редиците на безработните и че са една от най-уязвимите групи на пазара на труда. В Общината обаче те са повечето от безработните, което налага да се полагат перманентни грижи за привличане и задържане на всички деца и младежи в училище, а за безработните лица, които са в извънучилищна възраст, да се предприемат специални мерки за придобиване на определена професионална квалификация. Необходимо е в стратегическите документи на Общината за регионално развитие да се сложи специален акцент на мерките за повишаване равнището на образование и за мотивиране на високообразованите човешки ресурси да останат на работа в Общината.

4. По възраст:

По този признак структурата на безработните в Общината е следната:

До 29 г. - 195 лица, или 15,2 %; От 30 до 34 г.- 151 лица, или 11,8 %; От 35 до 39 г. – 152 лица, или 11,8 %; От 40 до 44 г.- 164 лица, или 12,08 %; От 45 до 49 г.- 166 лица, или 12,9 %; От 50 до 54 г.- 189 лица, или 14,7 %; Над 55 г. -266 лица, или 20,7 % Фигура 12.

Фиг. 12. Структура на регистрираните безработни лица в община Бяла Слатина по възраст

Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. От групата на безработните най-засегнати са хората от 50 г. и над 55 годишна възраст, което показва, че лицата от горните възрастови групи са най-неконкурентни и най-трудно намират трудова реализация. Голяма част от безработните в тези групи са без квалификация или с работническа професия, с ниско ниво на образование.

Безработицата на трудоспособните хора се отразява негативно на качеството на живот на всички членове на семейството, особено на децата.

Практиката показва, че:

- образованието и развитите умения са сред най-значимите фактори за подобряването на пазара на труда;

- общините с висок дял на хората с основно и по-ниско образование постигат най-бавен ръст на заетостта, или дори - забавяния;

- застаряването и демографските проблеми ще стават все по-голяма пречка пред регионалното развитие на общините;

- за високата безработица в община Бяла Слатина допринасят най-вече липсата на възможности за заетост, свитото търсене на работна сила и освобождаването на персонал от отрасли, които ограничават своята дейност на територията на Общината;

- основна причина за големия брой трайно безработни в Общината е тяхното ниско образование и квалификация, както и високата средна възраст на безработните, които трудно могат да се конкурират при заемането на свободни работни места с тези, които притежават по-висока квалификация.

Броят на разкритите работни места в Общината през периода 2022 – 2024 г. е показан в Таблица №9.

Табл. 9. Разкрити работни места в община Бяла Слатина през периода 2022 – 2024 г.

	Всичко	С работни- ческа про- фесия	Специ- алисти	Без квалификация		
				Общо	със средно образование	с основно и по-ниско
Разкрити работни места 2022 г.	820	146	182	492	72	349
За трудоустроени	35	5	9	21	5	16
Разкрити работни места 2023 г.	784	128	175	481	93	385
За трудоустроени	38	7	9	22	8	14
Разкрити работни места 2024 г.	871	141	135	595	114	481
За трудоустроени	60	12	11	37	5	32

Може да се очаква, че през плановия период 2021 – 2027 г. ще се разкрият определени нови перспективи за повишаване на заетостта и в публичния, и в частния сектор, но трябва да се отчита, че общината-областен център (Враца) ще продължи да функционира като силно социално-икономическо ядро с центробежен характер по отношение на новоразкритите работни места и по-атрактивното заплащане на труда. Това се отнася и за други съседни общински центрове, както и за столицата, които могат да предложат по-добри възможности за професионална реализация.

При анализа на перспективите за заетост във втория структуроопределящ за местната икономика на община Бяла Слатина сектор – аграрният, трябва да се отчита, че механизирването на земеделското производство и окрупняването на стопанствата ще водят до съкращаване на броя на заетите в него, но същевременно ще се повишават изискванията към тяхното образование и квалификация.

Най-голяма концентрация на работна сила се наблюдава в третичния сектор „услуги“, което е тенденция и в национален мащаб.

Липсата на възможности за заетост е основният фактор за ниската активност на работната сила, високата безработица и ниските доходи в община Бяла Слатина. Налице е и слабо разпространение на гъвкавите форми на заетост, които са „буфер“ при непостоянно търсене на труд. Ограниченото им използване е и поради факта, че част от работодателите все още предпочитат „гъвкавостта“ на сивата икономика.

Според данните от последното преброяване, налице са и значителни различия по отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи. Най-висока е била заетостта във възрастовата група между 15 и 64 навършени години при българската етническа група. Коефициентът на безработица е бил най-висок сред лицата от ромската етническа група, което е и една от причините за трудова миграция (основно сезонна) на това население извън пределите на България. Сред ромската етническа група в община Бяла Слатина е регистриран и най-високият относителният дял на икономически неактивното население.

За да се справят с високата безработица в община Бяла Слатина, както и с проблема с продължително безработните, местните власти реализираха различни мерки за повишаване на заетостта, както и програми за заетост, включително в рамките на програмата „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027. Таблица № 10.

Таблица 10. Брой лица включени в мерки и програми за заетост в община Бяла Слатина през периода 2020 – 2024 г.

Година	2020	2021	2022	2023	2024
Мерки за заетост	26	32	29	6	19
Програми за заетост	65	107	156	20	65
Програма „Развитие на човешките ресурси“ (2021-2027)	195	171	39	11	34
Общо:	286	310	224	37	118

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

В общината постоянно се предприемат редица мерки за обучение, повишаване на квалификацията и осигуряване на заетост на безработни лица от различните групи, посредством финансиране по различни проекти и програми.

Броят на включените лица в обучение за професионална квалификация в общината през периода 2022 – 2024 е както следва: Таблица №11.

Таблица 11. Включени лица в обучение за професионална квалификация в община Бяла Слатина през периода 2022 – 2024 г.

	Общо	Безработни лица над 50 г.	Продължително безработни	Без професионална квалификация	Роми
2022 г.	330	156	36	25	9
2023 г.	250	102	27	16	6
2024 г.	291	132	32	12	8

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

През периода 2022 – 2024 г. от рисковите групи на пазара на труда в община Бяла Слатина броят на устроените на работа е следният: Таблица № 12.

Таблица 12. Устроени на работа лица от рисковите групи в община Бяла Слатина

	Рискови групи				
	Общо	Над 55 г.	Продължително безработни	Роми	С намалена работоспособност
2022 г.	820	140	180	185	35
2023 г.	784	152	133	163	38
2024 г.	871	187	151	185	60

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Реализираните мерки, посочени по-горе са със сравнително кратка продължителност и временен характер. Поради това, само с такива мерки в Общината не може радикално да се реши въпросът с високата безработица и ниското равнище на заетост. Неопровержим е фактът, че чрез субсидирана заетост и държавни програми за преквалификация не могат да бъдат постигнати стабилни резултати в дългосрочен период. Много по-голям потенциал ще имат мерките в ПИРО 2021 – 2027 г., насочени към създаването на такава среда, в която пазарът сам по себе си ще осигурява заетост – именно този тип заетост ще има дългосрочен характер.

От горепосоченото могат да се направят следните обобщаващи *изводи* по отношение на заетостта и безработицата на населението в община Бяла Слатина:

- Намаляващата заетост и високата безработица са показател за неблагоприятно състояние на пазара на труда в община Бяла Слатина, който не предоставя адекватни възможности за реализация на икономически активното население, което все по-често търси заетост извън административните граници на общината;

- Сравнително ниският дял на лицата с висше и средно образование и високият такъв на лицата с основно и начално, са показател за преобладаването на неквалифицирана работна ръка, което в бъдеще може да прави територията непривлекателна за инвестиции в сектори с висока добавена стойност.

За периода 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. средногодишният брой регистрирани безработни лица на територията на община Бяла Слатина е 1 283 лица, от тях 377 лица са от ромски произход.

- Средногодишният брой регистрирани млади хора на възраст до 29 години през 2024 г. е 195, като от тях 58 лица са от ромски произход.
- Средногодишният брой регистрирани лица до трудоспособна възраст през 2024 г. е 1655, като от тях 395 лица са от ромски произход.
- Средногодишният брой регистрирани жени през 2024 г. е 660, като от тях 189 лица са от ромски произход.
- Средногодишният брой регистрирани мъже през 2024 г. е 623, като от тях 188 лица са от ромски произход.
- За периода 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. 249 лица от ромски произход са включени в заетост от тях 120 на първичен пазар, 95 по програми и мерки за заетост по ЗНЗ и 42 по проекти по ОП „РЧР”.

През 20204 г. съгласно Националния план за действие на Агенцията по заетостта ДБТ Бяла Слатина е консултирала работодателите от Община Бяла Слатина за ползване на следните програми и насърчителни мерки за заетост и обучение по Закона за насърчване на заетостта.

- Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания
 - Национална програма "Помощ за пенсиониране";
 - Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица – Компонент 1;
 - Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица – Компонент 2;
 - Регионална програма за заетост;
 - Насърчаване на работодателите да наемат безработни младежи до 29 годишна възраст (член 36, алинея 1 от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодатели-микропредприятия да разкриват работни места, като се субсидират първите 5 разкрити работни места (член 50 от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица с непрекъснато поддържана регистрация не по-малко от 6 месеца, безработни до 24 години, с основно и по-ниско образование и над 50 години (член 51, алинея 1 от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да разкриват работни места за наемане на безработни лица с трайни увреждания (член 51, алинея 2 от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да разкриват работни места за наемане на безработни лица с трайно намалена работоспособност на пълно или непълно работно време (член 52 от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да разкриват работни места за наемане на безработни лица-самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 5-годишна възраст (член 53а от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица над 50-годишна възраст (член 55а от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да наемат на работа продължително безработни лица (член 55в от ЗНЗ);
 - Насърчаване на работодателите да наемат на работа безработни лица с трайно намалена работоспособност на пълно или непълно работно време (член 52 от ЗНЗ);
 - обучение на безработни лица по заявка на работодател по реда на чл. 63 от ППЗНЗ;
 - обучение на заети лица от микро и малки предприятия по реда на чл. 63, ал. 1, т. 3 от ЗНЗ;
 - обучение на заети лица от средни предприятия по реда на чл. 63, ал. 1, т. 3 от ЗНЗ;
 - През 2025г. не са разпределени средства за осигуряване на заетост на безработни лица с непрекъснато поддържана регистрация не по-малко от 6 месеца, на разкрити "зелени работни места" в икономически дейности, свързани с производство на стоки и предоставяне на услуги, подпомагащи опазването на околната среда, съгласно списък с икономически дейности, утвърден от министъра на околната среда и водите и министъра на труда и социалната политика.
- Към м. декември 2024 година броят на лицата, получаващи месечни помощи по чл.9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане е 632, към 328 лица за 2020 година.

Табл. 13. Брой лица, получаващите месечна помощ по чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане

№ по ред	Населено място	2020 г.	2024 г.
1	с. Алтимир	45	40
2	с. Бърдарски геран	8	8
3	с. Буковец	4	4
4	с. Бъркачево	26	37
5	с. Враняк	9	21
6	с. Габаре	92	89
7	с. Галиче	23	23
8	с. Драшан	2	4
9	с. Комарево	9	13
10	с. Попица	17	31
11	с. Соколаре	11	25
12	с. Тлачене	20	25
13	с. Търнава	30	32
14	с. Търнак	25	46
15	гр. Бяла Слатина	61	234

Приоритет 5. «Върховенство на закона и антидискриминация»

Гарантирането на правата и свободите на гражданите е приоритетна задача, поставена от ръководството на ОД МВР – Враца, като се изпълняват стриктно законовите разпоредби, свързани със защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и език на омразата. Към настоящия момент не са регистрирани сигнали, касаещи дискриминация, нетолерантност на етническа, верска или друга основа.

Работата на полицейските служители в РУ – Бяла Слатина в мултиетническа среда, се ръководи от законовата уредба на Р България и други вътрешни нормативни актове, и такива, по които България е страна. Спазват се общите принципи за правата на човека, като за това се провеждат различни мероприятия по стратегиите „Полицията в близост до обществото“, „Работа на полицията в училищата“, „Детско полицейско управление“, „Безопасно лято“ и други областни, общински и национални инициативи.

Едно от направлението на работа на служителите на МВР и в частност на РУ – Бяла Слатина е гарантиране равнопоставеността на гражданите с акцент на уязвимите групи. Провеждат се регулярни срещи със самотноживеещи на територията на община Бяла Слатина, като им се разясняват въпроси, касаещи престъпността в региона, с цел противодействие на кражби, измами и др.

РУ – Бяла Слатина работи в посока разясняване правата на пострадалите по ЗЗДН и ЗЗД и взимане на своевременни мерки за защита при наличие на сигнал за домашно насилие или за попаднали в риск деца, като по тези направления има добра координация между органите на полиция, прокуратура, Дирекция „Социално подпомагане“ и Община Бяла Слатина.

На територията на РУ – Бяла Слатина се извършват специализирани полицейски операции по различни направления, едно от които превенция на криминални прояви и актове на дискриминация, насилие на етнически признак и трафик на хора. Към настоящия момент не са регистрирани сигнали, касаещи актове на дискриминация и насилие спрямо дадена етническа груп

Приоритет 6. «Култура и медии»

Народни читалища

Народните читалища в община Бяла Слатина са съхраняват в себе си и чрез дейността си местните бит и култура, дават възможност за развитие и изява на деца и възрастни с интерес към музика, литература, танци. Те са двигател на доброволчески инициативи и изпълнението социално значими проекти.

По данни на Националния статистически институт в общината са регистрирани общо 14 читалища. Едно от тях е в общинския център Бяла Слатина, другите 13 са в селата Алтимир, Буковец,

Бъркачево, Бърдарски геран, Враняк, Габаре, Галиче, Комарево, Попица, Соколаре, Тлачене, Търнава и Търнак. В дейността им – като служители или част от любителските състави, вземат участие и представители на ромската общности. Разнообразието на съставите е голямо – музикални, хорови, фолклорни, танцови и др., като същите имат многобройни участия на територията на общината и извън нея. Театрална дейност извършват две от читалищата - НЧ „Напредък 1898” село Търнава и НЧ „Развитие – 1892“ гр. Бяла Слатина. Има 2 музея в Музей "Къща на банатския бит" в Бърдарски Геран и Читалището в село Търнава, където има етнографска сбирка. В сградата на НЧ „Развитие-1892“ гр. Бяла Слатина редовно се подготвят и представят тематични експозиции, съобразени с предстоящите празници, а обикновено за гостите и жителите на града има подреден етнографски кът, който да ги пренесе във времето на предците ни. Единствената художествената галерия на територията на общината е в НЧ „Развитие-1892“, гр. Бяла Слатина.

В културния календар на общината са включени събития и дейности, свързани със съхранението, обновяването и популяризирането на ромската култура. Традиционно се отбелязва ромският празник „Василица“ като ромски деца сурвакат и благославят за здраве по-възрастните и целуват ръка за прошка. Ежегодно ученици от ромски произход посещават общинска администрация и други институции, осъществявайки ритуала. Реализират се мероприятия за честване на Международния ден на ромите - 8-ми април. Образователни и културни институции в общината отбелязват този ден като организират и провеждат разнообразни дейности.

Сдружения с нестопанска цел

Разнообразна културна дейност развиват и други институции и организации. На територията на община Бяла Слатина в обществена полза работят 7 неправителствени организации: Сдружение „Първи юни“, Сдружение „Етника“, Младежки общински парламент, Сдружение „Майчин център Алтернатива“ и Сдружение „Роден двор“, Сдружение „У.Т.Р.Е. – уважение, толерантност, разбирателство, единство“ наричано по-долу (Сдружение У.Т.Р.Е.).

От тях работещи в посока интеграцията на ромската общност, реализиращи проекти и осъществяващи дейности в сферата на културата са две. Мисията на Сдружение „У.Т.Р.Е. – уважение, толерантност, разбирателство, единство“ наричано по-долу (Сдружение У.Т.Р.Е.) е да създава и развива подходяща културна и социална среда за пълноценен живот в България.

Сдружение „У.Т.Р.Е”, с. Търнак е юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза, което работи за развитието, усъвършенстването и постигането на качествено по-високо ниво на теорията и практиката в областта на социалните дейности, заетостта, образованието, здравеопазването, културата и ромското включване.

Сдружение Майчин център “Алтернатива”, гр. Бяла Слатина работи в сферата на социални, интеграционни, образователни, културни и други дейности, насочени към лица, представляващи малцинствата в Република България и се стреми към развитие на публичните политики за тях, които успешно си сътрудничат с всички институции. Управителният съвет и членовете са от ромски произход. МЦ „Алтернатива“ е пример за целеустременост и постигане на успехи с осъществените си инициативи сред ромската общност.

Една от доброволните дейности на центъра е „Аниматорски клуб“, в който участват 15 деца и младежи- доброволци.

Ангажирайки съзнанието на децата и младежите чрез различни инициативи и дейности, се постигат резултатите, към които се стреми Сдружението, а именно дисциплиниране, мотивиране и стремеж към усъвършенстване и развитие на децата/ младежите и отдалечаване от застрашаващите съвременни и обществото ни пороци- употреба алкохол, наркотични вещества и цигари.

Сдружение „Роден двор“ е юридическо лице с нестопанска цел, учредено на 21.03.2019 г. в с. Галиче. Негов председател е Захарий Стоянов. Сдружението е реализирало редица инициативи, част от които са отбелязване на празници, акции за почитване, организиране на открит урок по родолюбие с представители на сдружение „Българска история“ и др. и във всички тях представители на ромския етнос активно участват.

Сдружение „Етника“ е неправителствена организация с идеална цел за подпомагане на хора в неравностойно положение, независимо от етническата им принадлежност. Към НПО е обособен Център за професионално обучение.

Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе” е най-голямата ромска организация, която работи за по-добро образование, общностното развитие и равноправното интегриране на ромите в българското общество. Самото име показва целите и начина на работа на организацията – „Амалипе“ е ромска дума, която означава „приятелство“, т.е. работейки за интеграция на ромите, ние включваме хора от всички етноси. Център “Амалипе” **вярва** в равноправното интегриране на ромите в общество, основано на запазване на ромската идентичност и на взаимното опознаване и солидарността между българи и роми.

Сдружение „Първи юни” е неправителствена организация със седалище в Бяла Слатина. Организацията е учредена от малка група ентузиастични през 2002 г. с идеята да се подкрепят деца със затруднения, настанени в институции. През годините „Първи юни” се превърна в активна организация, работеща в подкрепа на деца и хора чрез предоставяне на социални услуги, развитие на гражданското образование, дарителството и доброволчеството. Основна цел на сдружението е да подобри качеството на живот и да постигне по-високо ниво на благополучие на деца и хора от местната общност, независимо от етническата им принадлежност.

Екипът на организацията се състои от млади и енергични хора с опит в социалната сфера и неформалното гражданско образование. Сдружение „Първи юни” е член на Национална мрежа за децата и Асоциация на доставчиците на социални услуги.

Изводи произтичащи от анализа

Политиката за недискриминация, интеграция и социално включване на всички уязвими групи, в това число и роми е един от приоритетите в работата на общинска администрация и тази политика Община Бяла Слатина прилага успешно. Налице е добра комуникация в междуетнически и межкултурен диалог. Общината насочва своите ресурси към подобряване качеството на живот на гражданите и в частност на ромите в обособените ромски квартали чрез подобряване на инфраструктурата там, стреми се към еднакъв достъп до работа, услуги и стоки, подкрепя млади и ерудирани роми и дава равен шанс за развитие на всеки. Повишава се нивото на осъзнаване от необходимостта от интеграцията на ромите. Увеличава се броят на ромите, придобили висше образование. Сред ромското население се наблюдава желание и стремеж за развитие, за участие и активност в училищния, културния и социалния живот. Засилва се заинтересоваността и участието на деца и родителите в образователни и обществени проекти. Ромите се приобщават и успешно се интегрират сред обществото, благодарение на провежданите национални, местни политики, както и на техния лично осъзнат стремеж към развитие и интеграция сред обществото.

III. МЕХАНИЗМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ

Политиките за приобщаване на ромите представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ. За тяхното постигане ще допринесат взаимно подсилващи се цели - равенство, приобщаване и участие.

Постигането на справедливост и приобщаване изисква повишено използване и по-добро насочване на ресурсите, както и участието и партньорството на ромските общности, всички правителствени нива, сектори и заинтересовани страни.

Намаляване на бедността и социалното изключване и премахване на социално-икономическите различия между българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация е една от важните цели в Областната стратегия.

Интеграцията на ромите и на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация е активен двустранен процес на социално включване.

Стратегическа цел на областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите в област Враца 2021-2030г. е осигуряване на достъп на ромите до права, стоки и услуги, и участие във всички сфери на обществения живот, с цел създаване на условия и възможности за приобщаването и участие им, при спазване принципите на върховенство на закона и не дискриминация.

Планът за действие на община Бяла Слатина за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация /2025-2028/ е функционално инкорпорираща се част от Стратегия на област Враца за

равенство, приобщаване и участие на ромите за периода /2021-2030/ и по тази причина той следва приоритетите и целите на областната стратегия.

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Изграждането на ефективно сътрудничество и партньорство между местните институции, малцинствената общност, нестопанските организации и лидери са гаранция за решаването на конкретни проблеми на населението и проактивни действия за реализиране на съвместни програми, допринасящи за процеса на интеграция на малцинствата.

В края на периода на Плана за действие на Община Бяла Слатина в изпълнение на областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация очакваме:

- Разширен фокус върху равноправието, участието и приобщаването на ромите;
- Увеличаване на политиките на социално включване;
- Синхронизиране на визията за развитието на етноинтеграционните процеси;
- Съответствие на областните стратегии на националните и европейските приоритети в сферата на приобщаването на маргинализираните етнически групи;
- Осигуряване на актуална информация и детайлизирана картина на състоянието, проблемите и потребностите от приобщаване на маргинализираните етнически групи.
- Съпоставимост на разработените областни стратегии в резултат от прилагането на единни подходи на планиране, отчитане и мониторинг;
- Минимизиране броя на отпадналите от училище ученици;
- Повишена посещаемост на учебни занятия;
- Намалена неграмотност сред 18 - 29 годишните млади хора;
- Получена професионална квалификация от младежи;
- Намалена безработицата сред малцинствата;
- Равен достъп на етническите малцинства в община Бяла Слатина до здравни услуги и намалена заболяемост;
- Подобро състояние на техническата инфраструктура в Общината;
- Съхранена идентичност на малцинствените общности;
- Повишена осведоменост на целевите групи;
- Повишена осведоменост на целевите групи за ролята на ЕС и по-специално за популяризиране на добри практики и примери от реализирани проекти в областта на интеграцията на ромите.

V. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Оценката на изпълнението на Плана за действие в изпълнение на Областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация се осъществява от Общински съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси /ОССЕИВ/ чрез мониторинг и прилагане на различни форми за наблюдение и оценка.

Целта на мониторинга е чрез систематично събиране и анализиране на информация, да следи за постигането на измерими резултати от дейностите по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.

Мониторингът изгражда капацитет за създаване, реализиране и изпълнение на качествени политики при оптимално съчетание на резултати с ресурси. Повишава заинтересоваността и интензифицира участието - мониторингът създава механизъм за гражданско участие в процеса на формулиране и изпълнение на местната политика.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на Плана за действие на община Бяла Слатина в изпълнение на Областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация от съществено значение е

сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на местно ниво с представители на неправителствени организации и на ромската общност.

За да се реализира реален напредък до 2030г., в който ромските общности в цялото си многообразие имат равни възможности и равно участие във всички сфери на живота се изискват съвместни действия от всички участници в процеса.

Настоящият План има рамков средносрочен характер. Той задава насоки за действия на местно ниво, кореспондиращи със стратегическите документи на национално и областно ниво по приоритетни /секторни/ области за периода 2021-2030г.

Те могат да бъдат допълвани и актуализирани, съобразно динамиката на потребностите за развитие и предизвикателствата на социално-икономическата ситуация.

Настоящият план е приет с Решение 398 / 24.04.2025 г. на Общински съвет Бяла Слатина.

ВОДИЛ ПРОТОКОЛА:

/ Инж . Н. Петрова/

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ОБЩНСКИЯ СЪВЕТ:**

/ Веселка Борисова/